

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 240 • Vychází 21. prosince 2023

Milé čtenářky, milí čtenáři,

zimní měsíce jsou sice teprve před námi, ale také je tu dnes Slunovrat a tak vláda temna bude pozvolna a později i pozorovatelně ustupovat a přepouštět místo světlu a vracejícímu se Slunci. Ačkoliv jsem tento advent nezhlédl ještě ani jednu vánoční pohádku, ab mne v to inspirovala, věřím, že podobně nakonec zvítězí spravedlnost a to lepší v nás. I když to chvílemi může vypadat vcelku bez naděje. Zvláště sledujete-li zblízka přijímání zákonů a dalších rozhodnutí, které uvolňují cestu betonářům všech možných velkých staveb kapitalismu, čehož se mi v poslední době dostalo mírou vrchovatou.

O jednom takovém zákoně o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury si přečtete (už zas) v dnešním Ďáblíku. V jiném textu pak, jak mezinárodní klimatickou konferenci v Dubaji zneužil český premiér Petr Fiala k bohapusté propagaci jaderné energetiky. Plán na ztrojnásobení kapacit jaderné energetiky nestojí na reálném základě. Stejně jako na ní nemůže stát česká energetická koncepce nebo tuzemský energeticko-klimatický plán. Tento dokument již také ostatně zkritizovala Evropská komise z důvodu příliš slabých ambicí české vlády v rozvoji využití obnovitelných zdrojů energie. Ty totiž nejsou na rozdíl od jaderných chimér politickou prioritou.

Objevují se i vlaštovky změny. Jako když včera senátoři a senátorky projednali a vrátili do Poslanecké sněmovny zákon o úložišti s požadavkem zvrátit poslanecké vyškrtnutí spolurozhodující role obou komor Parlamentu při finálním určení místa, pod kterými obcemi vysoceradioaktivní odpad navždy skončí. Na druhou stranu Senát odmítl návrhy na zlepšení dnešního slabého postavení dotčených obcí při rozhodování o úložišti, jež starostům politici slibují dlouhé roky. V důsledku toho je zaděláno na pokračování dnešního konfliktního stavu mezi státem a obecními samosprávami při hledání a povolování natolik výjimečné stavby, kterou konečné úložiště je.

Senát tak odmítl do zákona převzít dobré zkušenosti ze Skandinávie, například z Finska, které je jinak v České republice vydáváno za vzor, jak se dopracovat k realizaci hlubinného úložiště. Finská legislativa respektuje názor dotčených obcí při rozhodování o finální lokalitě. A je to také Finsko, kde o hlubinném úložišti rovněž rozhoduje Parlament, nebudeme zdaleka jedinou zemí, pokud senátní verze zákona uspěje.

V posledním letošním Ďáblíku se nevěnujeme jen energetice. Přehršel záměrů na další zastavění zbývajících volných prostor na březích šumavského Lipna může být již nepřehledná, ukážeme Vám, jak se v tom vyznat. Zachraňovali jsme novohradské rybníky, ba i nádrže jako je i Zlatá Ktiš před sypáním hnoje ze strany rybářů a dozvíte se, který opeřenec se stal Ptákem rok a leccos dalšího.

Přeji Vám nejen radost z pročtení či „prolistování“ zpravodaje, ale hlavně klidné vánoční svátky a jen to dobré do nového roku. Těším se za celou redakci, že se v něm budeme i nadále potkávat skrze Ďáblík.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Rybníky na Novohradsku	str. 6
Pták roku 2024: Rehek domácí	str. 9-11

Ztrojnásobení výkonu světové jaderné energetiky? Drahá a riskantní chiméra

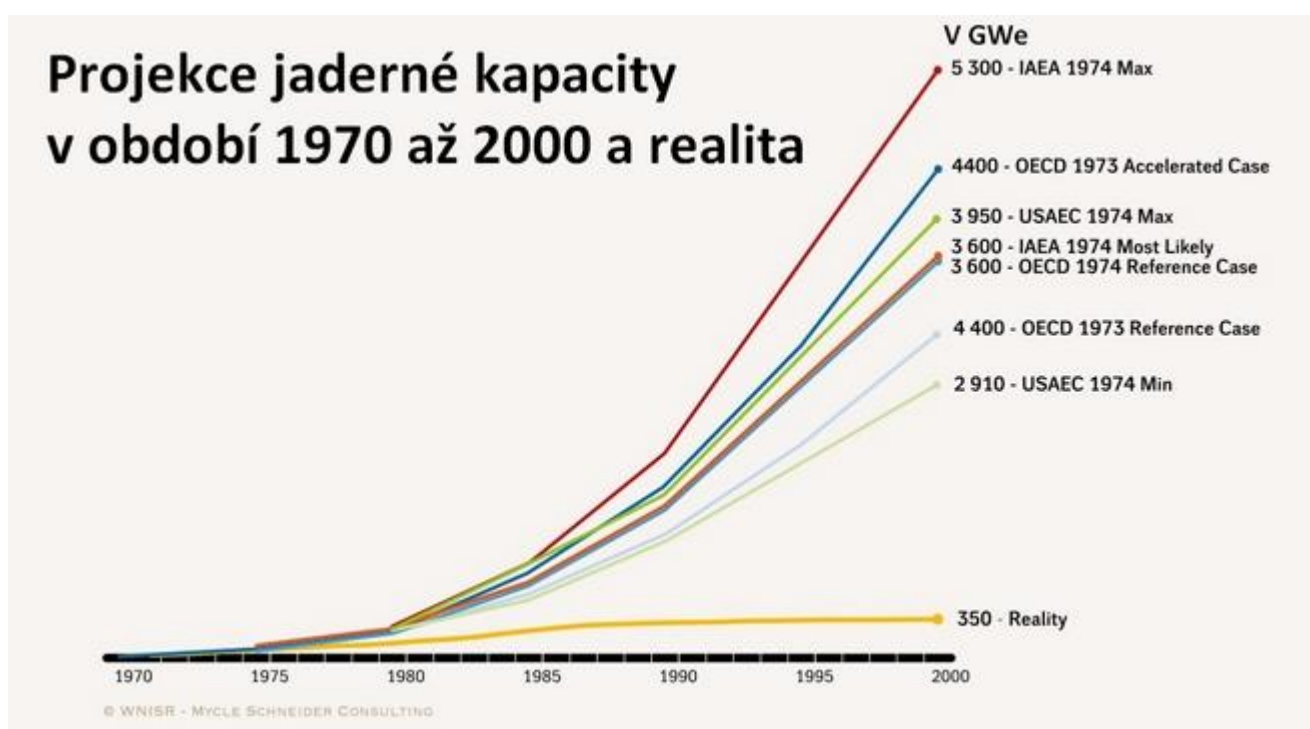
Od klíčových představitelů států, kteří jednali na 28. konferenci OSN o změně klimatu v Dubaji se čekala řešení, jak udržet globální změny klimatu v mezích, které budou pro lidstvo zvládnutelné a zajistí budoucnost dalším generacím. Premiér Petr Fiala však namísto jednání v rámci hlavního programu World Leader's Summit, kde vystupovaly hlavy států a předsedové vlád a řešily energetickou transformaci, financování klimatických opatření i zachování biodiverzity, věnoval svoji pozornost zejména vedlejšímu jednání s podpisem „[Deklarace ke ztrojnásobení jaderné energie](#)“, kterou připravila administrativa USA. Cíl této proklamacie 3x navýšit globální jaderný výkon do roku 2050 je však nedosažitelný a jen odvádí pozornost a finance od realističtějších řešení a to z těchto důvodů:

+ Jaderná energetika již desítky let stagnuje a nemá k dispozici kapacity, které by takový nárůst dokázaly zrealizovat. [V provozu je ve světě 412 reaktorů](#) o celkovém výkonu 370 GW, jejichž podíl na výrobě elektřiny je jen cca 9 procent. Ztrojnásobení výkonu by znamenalo postavit dalších nejméně 740 velkých reaktorů o výkonu 1000 MW (nebo adekvátně násobný počet reaktorů malých). Každé dva týdny po celých příštích 27 let by musel být uváděn do provozu nový velký reaktor.

Ve skutečnosti by bylo nutné nahradit i odstavované reaktory, protože průměrné stáří provozovaných reaktorů je 32 let, přičemž 110 z nich je již dnes starších čtyřiceti let. [Rozestavěno je aktuálně jen 59 reaktorů](#), některé z nich jsou v tomto „stavu“ již desítky let a běžná doba stavby je okolo deseti let.

+ V případě hypotetického navýšení kapacit jaderné energetiky na trojnásobek do poloviny století by se její podíl na výrobě nízkoemisní elektřiny zvedl [z dnešních 9,2 % na pouhých 10,5 %](#). Bylo by to však za neúměrnou cenu, obnovitelné zdroje lze stavět a zprovoznit nejen rychleji, ale také [levněji](#) a to včetně nákladů na nutnou akumulaci. Nové jaderné elektrárny jsou velmi drahý zdroj, který se nedokáže prosadit na trhu bez státní podpory či přímo se státním financováním. Český vládní plán na čtyři nové velké reaktory by v případě uskutečnění přišel české daňové poplatníky a spotřebitele elektřiny draho: [1,75 bilionu korun](#).

+ Ztrojnásobení výkonu jaderných elektráren by navýšilo riziko jaderné nehody. Zejména však by znamenalo šíření jaderných technologií do nestabilních zemí a regionů a zvýšilo tak nebezpečí zneužití

jaderných materiálů, a postavilo jaderné reaktory [ohrožení v důsledku válečného konfliktu](#).

+ Znásobení výkonu jaderných elektráren by také znamenalo odpovídající navýšení problému s vysoceradioaktivními odpady zejména vyhořelým jaderným palivem. Možnosti jeho opětovného využití jsou omezené a jiná dlouhodobě bezpečná řešení teprve ve vývoji.

Premiérovi Fialovi zřejmě jeho poradci zatajili skutečný stav jaderného průmyslu, jinak by nemohl tolik svého úsilí věnovat drahým chimérám, které potřeby rychle snížit emise z naší energetiky nedokáží vyřešit, ale jiné přinesou. Společné evropské úsilí na konferenci COP28, které měl premiér hájit, je v energetice zaměřené na ztrojnásobení podílu obnovitelných zdrojů, energetické úspory a další opatření, o kterých jsme ale z jeho úst nic neslyšeli.

Edvard Sequens

Český návrh klimaticko-energetického plánu má dle Evropské komise nedostatky. Zvýšit by se měl například cíl pro OZE

Evropská komise [zveřejnila svoji reakci](#) na český návrh Národního klimaticko-energetického plánu. Podle hodnocení Evropské komise obsahuje návrh plánu celou řadu nedostatků a jeho podoba neodpovídá dostatečnému příspěvku Česka k plnění celoevropských klimatických cílů.

Také ekologické organizace v průběhu přípravy plánu upozorňovaly mimo jiné na příliš nízké cíle pro využití obnovitelných zdrojů energie, nerealistické plány budování nových jaderných elektráren a nedostatečné zapojení veřejnosti do celého procesu.

Evropská komise upozorňuje, že příspěvek České republiky ke splnění cíle EU v oblasti obnovitelných zdrojů navrhovaný v Národním klimaticko-energetickém plánu (NKEP) neodpovídá propočtům daným směrnici. Česká republika v NKEP navrhuje podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie na úrovni 30 % v roce 2030, [podle propočtu Evropské komise](#) by ČR měla dosáhnout nejméně hodnoty 33 %. Cíl na úrovni celé Evropské unie je stanoven na 42,5 %. Komise proto doporučila české vládě navýšit cíl pro obnovitelné zdroje a připravit podrobný scénář, jak vyššího podílu obnovitelných zdrojů dosáhnout. Kritizuje také absenci sektorových strategií pro rozvoj obnovitelných zdrojů a chybějící cíl pro využívání OZE ve vytápění.

Evropská komise naopak ocenila Českou republiku za dlouhodobou strategii renovace budov. Pozitivně hodnotí také záměr ukončit do roku 2033 využívání uhlí pro výrobu tepla a elektřiny. Zároveň ale upozorňuje, že NKEP neobsahuje konkrétní harmonogram ukončení veřejné podpory fosilních paliv ani opatření na snižování závislosti na zemním plynu.

Evropská komise také upozorňuje, že návrh plánu nezahrnuje analýzu investičních potřeb a informace o tom, jaké finanční prostředky by měly být na energetickou transformaci využity. Chybí také podrobnější analýza sociálních a ekonomických dopadů jednotlivých opatření a cíle a konkrétní opatření, která by pomohla snížit míru energetické chudoby.

Komise v českém plánu postrádá vyhodnocení rizik dopadů postupujících změn klimatu na energetickou infrastrukturu. Týká se to výslovně i dostupnosti vody pro chlazení jaderných reaktorů. Její omezené množství je již dnes limitujícím faktorem pro stavbu nových reaktorů v Dukovanech.

Česko by také podle Evropské komise mělo zajistit zapojení široké veřejnosti do přípravy plánu a vysvětlit, jak byly výsledky konzultace při přípravě plánu zohledněny.

Česká vláda má nyní za úkol připravit konečnou podobu Národního klimaticko-energetického plánu, kterou musí všechny státy odevzdat do konce června 2024.

Edvard Sequens, energetický konzultant v Calla - Sdružení pro záchranu prostředí říká: *„Zaostávání Česka ve využívání čistých obnovitelných zdrojů energie a nevyužívání potenciálu, který v této oblasti má, hrozí pokračováním, pokud Ministerstvo průmyslu i vláda nezmění své priority. Nejen v chystaných energetických strategiích, ale i v reálných praktických krocích, zejména pak v legislativě. Naprosté upřednostňování drahé a stagnující jaderné energetiky odvádí kapacity politiků, veřejné správy i pozornost voličů od rychlejších a levnějších řešení našich energetických potřeb. Velmi smutné je, že se tak děje i za pomoci manipulací při modelování energetických scénářů.“*

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA, říká: *„Česko má mít podle Evropské komise vyšší cíl pro čistou energetiku v roce 2030, aby adekvátně přispělo k celoevropskému cíli. To stejné jsme Ministerstvu průmyslu říkali od začátku i my za ekologické organizace. Česko totiž v návrhu Národního klimaticko-energetického plánu nevyužívá svůj potenciál rozvoje obnovitelných zdrojů. Cíl by se tedy vláda měla zvýšit nejen kvůli doporučení Evropské komise, ale hlavně kvůli posilování naší energetické bezpečnosti, soběstačnosti a řešení klimatické krize. Stejně tak by ve vlastním zájmu měla mít jasný plán postupného útlumu uhlí a jeho konce nejpozději k roku 2033.“*

Štěpán Vizi, expert na klimatickou politiku Centra pro dopravu a energetiku, říká: *„Český návrh Národního klimaticko-energetického plánu má podle Evropské komise celou řadu nedostatků, na které jsme v průběhu přípravy také jako nevládní organizace upozorňovaly. Od začátku je zřejmé, že cíle pro rozvoj obnovitelných zdrojů jsou v návrhu příliš nízké. Především ale chybí jasný plán realizace. Na tom všem bude muset česká vláda v příštích měsících zapracovat, pokud má Česko úspěšně zvládnout celou transformaci.“*

Jaroslav Bican, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR, říká: *„Návrh textu Národního energeticko-klimatického plánu, který byl v říjnu odeslán Evropské komisi, stále ještě neprošel druhým kolem veřejné konzultace, přestože ho Ministerstvo průmyslu a obchodu přislíbilo. Přitom ani výsledky prvního kola připomínek nebyly při přípravě textu dostatečně vyhodnoceny a zahrnuty do návrhu plánu. Evropská komise nyní Česko mimo jiné vyzvala k navýšení cíle rozvoje obnovitelných zdrojů. Právě požadavek navýšení ambicí pro obnovitelné zdroje jasně zazněl i od veřejnosti. Ministerstvo tak už mohlo mít dávno splněno, kdyby výsledky konzultace vzalo vážně.“*

Tiskový komentář členských organizací Zeleného kruhu a Klimatické koalice zabývajících se energetikou

Záměr firmy Orlen štěpit uran v Osvětimi vzbuzuje řadu otázek

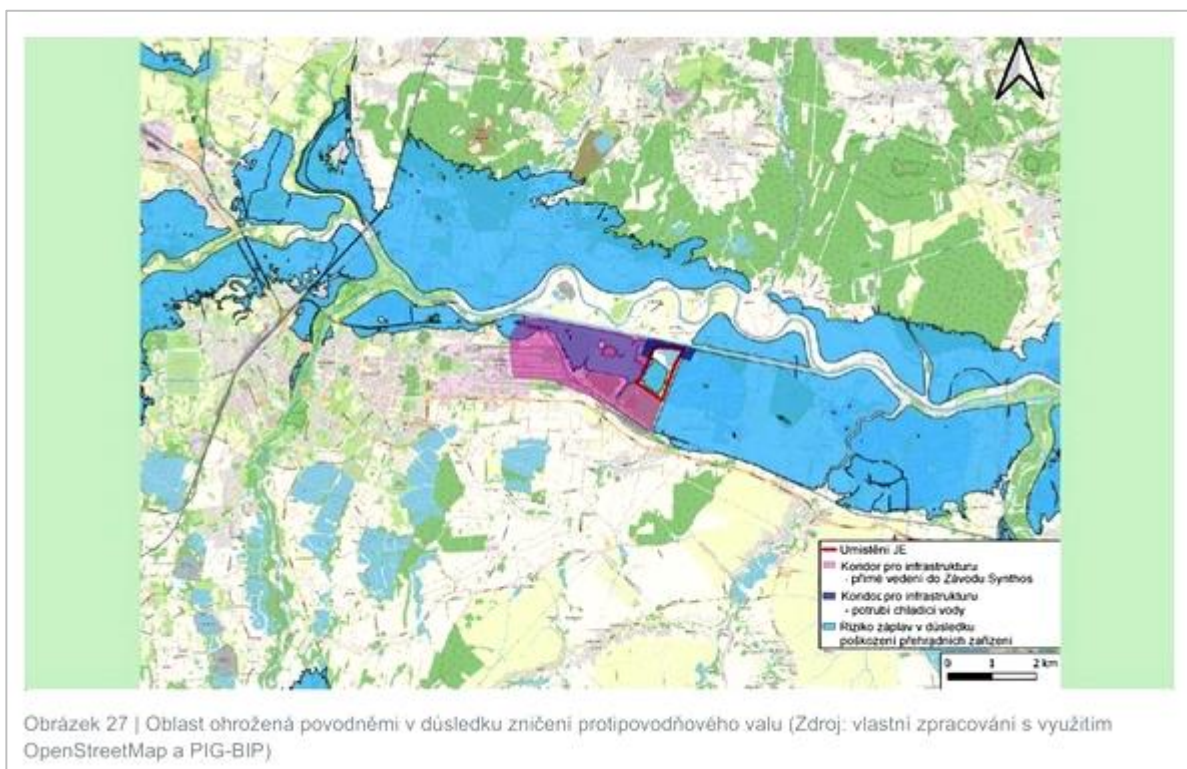
Calla v rámci právě dokončeného zjišťovacího řízení v procesu EIA (posouzení vlivů na životní prostředí) požádala české Ministerstvo životního prostředí, abychom se připojili k mezistátnímu posouzení dopadů polského záměru „Výstavba a provoz malé modulární jaderné elektrárny s celkovou kapacitou až 1 300 MW_e v technologii BWRX-300“. Společnost Orlen Synthos Green Energy (OSGE) by ráda vedle svého chemického provozu Synthos u Osvětimi, asi padesát kilometrů od našich hranic, postavila jeden až čtyři reaktory od GE-Hitachi.

Tyto varné reaktory BWRX-300 svým výkonem 300 MW atakují horní hranici kategorie malých modulárních reaktorů (tzv. SMR). Patří mezi sedm preferovaných typů malých a středních jaderných reaktorů, z nichž vybírá firma ČEZ pro budoucí využití v tuzemsku. Jejich vývoj však ještě není dokončen a nejsou v žádné zemi licencovány. Českými médii sice proběhla zpráva, že si kanadská Ontario Power Generation tyto reaktory objednala pro stavbu v Darlingtonu, ale ukázalo se, že objednávka právě pro chybějící licenci úřadů není závazná.

Samozřejmostí by mělo být během další etapy procesu posouzení dopadů na životní prostředí prokázání, že posuzované reaktory GE-Hitachi BWRX-300 splní potřebné bezpečnostní standardy a prakticky vyloučí velké úniky radioaktivních látek při havárii. Případně jaký by byl dosah radiačního zamoření při těžké havárii s únikem radioaktivních látek a zda by nedosáhlo hranic s Českem.

Velké otazníky z pohledu jaderné bezpečnosti vzbuzuje plánované umístění této jaderné elektrárny do záplavové oblasti dvou řek. Předložená dokumentace hovoří o výšce zatopení až 4 m v případě poškození hráze Goczałkowice na řece Visle nebo hráze Tresna na řece Sola, případně 2 m hloubce vody při protržení protipovodňových hrází. Navíc pak dle mapy rizika zaplavení polského Státního geologického ústavu se plánovaná lokalita nachází v oblasti zaplavením ohrožené vzhledem ke své geologické stavbě a poloze v ústí velkých říčních údolí (Soła, Skawa, Přemše). Není to příliš riskantní, nemělo by to být vylučujícím kritériem?

Dokumentace by ale měla odpovědět i na velikost rizika při umístění reaktorů na ložisku černého uhlí

a existenci staré i nové důlní činnosti v blízkosti (nejbližší činný důl Janina je pouhých šest kilometrů vzdálený). Co důlní otřesy? Jak velké riziko představují potenciální úniky metanu z podloží? Může být vůbec eliminováno riziko umístění na tak nestabilním místě? Je třeba také vyhodnotit kombinované a kumulativní účinky při havárii v blízkých chemických závodech Synthos.

Areál jaderné elektrárny má být jen 100 metrů od Ptačí oblasti Natura 2000 Údolí dolního toku řeky Skawy a v blízkosti jsou i další chráněná území? Jak bude eliminován dopad stavebních činností na chráněné ptačí a ostatní živočišné druhy? Jak se projeví provoz – hluk, čerpání vody na chlazení, vypouštění ohřáté vody do vodoteče atd.? A vůbec, jaká bude skutečná spotřeba vody na chlazení a její dostupnost v území i při předpokládaných změnách v důsledku postupující klimatické změny?

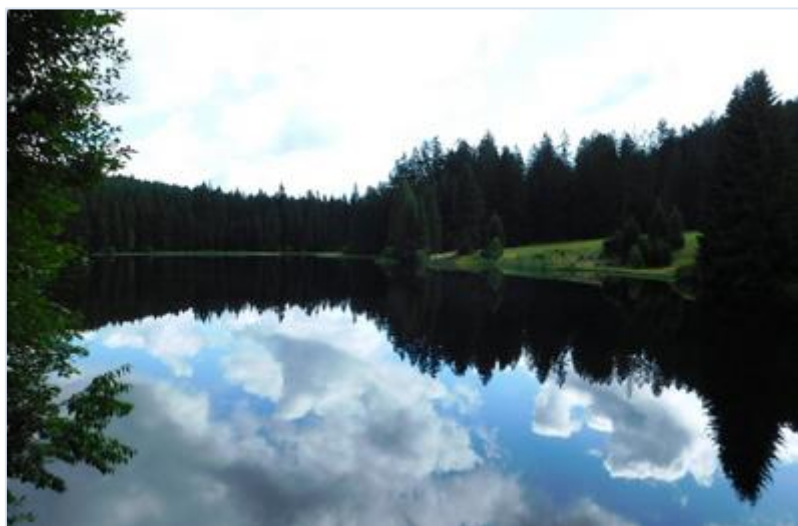
První studie říkají, že z malých modulárních reaktorů bude na vyrobenou jednotku elektřiny větší množství vysoce radioaktivních odpadů, než je tomu u elektráren velkých. Jaký bude očekávaný inventář radioaktivních odpadů z provozu i likvidace plánované elektrárny s reaktory BWRX-300? Jak bude v Polsku nakládáno s vyhořelým palivem a všemi druhy radioaktivních odpadů, když Polsko dosud nemá jadernou energetiku?

Otázek k zodpovězení od polského investora je více. Snad to podobně uvidí i Hladíkův úřad a do posouzení tohoto plánovaného jaderného záměru za naším severním pomezím se aktivně vloží.

Edvard Sequens, psáno pro Ekolist.cz

Rybníky na Novohradsku

Během roku 2023 se Calla ve spolupráci se spolkem Krajina Novohradsko a také s entomology a hydrobiology věnovala správnímu řízení o používání tzv. závadných látek na rybnících v Novohradských horách a jejich okolí. Původní návrh rybníkářů jsme považovali za nevhodný, takže jsme k němu ve spolupráci s odborníky vypracovali připomínky. V průběhu správního řízení pak vznikl kompromis, na který přistoupili i rybníkáři a rozhodnutím ho posvětil Městský úřad Trhové Sviny.

Oproti původní žádosti nebudou rybníky přihnojovány kejdou ani NPK hnojivem a dávky dalších látek byly na některých rybnících sníženy. Rybníkáři také souhlasili, že z původní žádosti úplně vyřadí rybníky Xerr, Veverský a Zlatá Ktiš, což bylo zásadním požadavkem spolků i odborníků, protože všechny tři rybníky jsou významné pro ochranu přírody. Zlatá Ktiš v Novohradských horách pak původně vůbec nebyla postavena jako rybník, ale jako tzv. klauza a má spíše charakter horského oligotrofního jezera.

Rybníční hospodaření určitě není jediným zdrojem eutrofizace našich povrchových vod. Pokud však chceme jejich stav opravdu zlepšit, nezbyvá než se věnovat všem zdrojům živin v našich povodích. Pro rybníkářství je pak nutné nastavit model, který by umožňoval přiměřený zisk, ale nepoškozoval krajinu a nezatěžoval naše povodí nadbytečnými živinami.

Jiří Řehounek

Stane se z Lipna moře betonu a budou rekreanti v přesile? V okolí nádrže se chystá minimálně 26 developerských záměrů.

Spolek Lipensko pro život se snaží na Lipensku již dva roky bránit masivní rekreační výstavbě. Jeho řady posílily v posledních měsících další dva nové spolky (Spolek chatová osada Hrdoňov a spolek Za naši krajinu, Černá v Pošumaví). Spolek vydal již čtvrté číslo svého časopisu Občasník, ve kterém mapuje situaci a zveřejňuje zjištěné informace o jednotlivých projektech a problémech. Celkem jich je v mapě zakresleno 26, a zřejmě se nejedná o konečné číslo.

V jednom z článků se snaží zástupci místních spolků vyvrátit tvrzení některých starostů, že za zhoršením kvality vody v Lipně stojí pouze chataři, kteří nevyvážejí své jímky. Oproti tomuto nijak nepodloženému názoru uvádějí jako hlavní možné příčiny znečištění jednotnou kanalizaci, neefektivní lokální čistírky odpadních vod, které jsou stále povolovány pro výstavbu apartmánů, ale i odpady z jachet. Vycházejí přitom také z názorů odborníků, s nimiž navázali spolupráci. Přesnou odpověď na to, jak a kde konkrétně ke znečištění vody dochází a jak tomu zamezit, by měla dát Studie stavu a návrhu řešení pro vodní nádrž Lipno Jihočeského kraje, která ale přinese výsledky nejdříve v roce 2026.

„Za tři roky již může být bohužel pozdě. Podle dostupných informací sice Lipno nad Vltavou plánuje výstavbu nové čistírny odpadních vod pod hrází Lipna, ale ta opět nevyřeší celé Lipensko a nebude to hned. Nejedná se navíc pouze o vodu, protože necitlivá rekreační výstavba způsobuje degradaci krajiny, a často kvůli ní dochází k rozsáhlému kácení. Domníváme se tudíž, že by žádné nové rekreační komplexy neměly být povolovány do doby, než bude tento problém vyřešen koncepčně,“ prohlašuje Pavla Setničková, předsedkyně spolku Lipensko pro život.

Spolek se dále zamýšlí nad tím, v čem spočívá rozdíl mezi chataři, proti kterým starostové brojí, a novými majiteli apartmánů. *„Zatímco původní skromné chaty byly určeny k rekreaci svých majitelů, apartmánové domy a resorty jsou ryze podnikatelskými aktivitami, které mají přinést co nejrychlejší zisky svým investorům, bez ohledu na důsledky pro lipenskou krajinu, obce a v konečném důsledku i pro budoucnost Lipenska.“*

Například celkový rozsah plánované výstavby pouze v katastru Černé v Pošumaví je přibližně 50 ha, čímž by vzniklo asi 3 600 nových lůžek. Současný počet obyvatel v obci je přitom zhruba 850 a počet

v současnosti poskytovaných rekreačních lůžek má být asi 2 500.

„Za velký problém výstavby na Lipensku považuji, že je často vydávána za výstavbu bytovou, ačkoli je zřejmé, že se o byty k trvalému bydlení nejedná. Tzv. druhý byt na zimu v Krkonoších a třetí na léto na Lipně jsou stále principiálně rekreačními objekty. Autoři záměrů se takto např. snaží vyhnout posuzování vlivů na životní prostředí,“ sdělila nám Blanka Lavičková, zástupkyně Spolku chatová osada Hrdoňov.

Z popisů záměrů vyplývá, že se spolkům několikrát podařilo dosáhnout zrušení regulačních plánů, případně řízení zastavit kvůli právním vadám. Spolek uvádí konkrétní příklady a také jména investorů.

„V několika případech jsme zaznamenali, že se developeři snaží obejít zákony. Někdy také projde vadný projekt a kvůli chybě či prodlení úředníků dojde například k rozsáhlému kácení. To vše je v kombinaci se špatnými územními plány pro lipenskou krajinu a vodu toxický koktejl,“ uvedl Vladislav Smolka, ze spolku Šumava Ne Na Prodej.

Občasník č. 4 si můžete stáhnout zde: <https://www.lipenskoprozivot.cz/obcasnik/>

Tisková zpráva spolků

V ledenické pískovně proběhly letošní poslední zásahy na podporu biologické rozmanitosti

S koncem kalendářního roku se završí i projekt na ochranu přírody v Pískovně Ledenice, na kterém Calla spolupracovala s ledenickou základní školou. V prosinci tam proběhly poslední ochranné zásahy letošního roku.

„Prosincové zásahy zahrnovaly zejména vyřezávání náletových dřevin na vzácných stanovištích v pískovně, jako jsou písčiny, suché trávníky, kolmé písčité stěny, mokřady nebo okolí tůní. Jejich zarůstání postupně zhoršuje podmínky pro ohrožené druhy, které našly v pískovně svoje útočiště,“ vysvětluje Jiří Řehounek, který má v Calle projekt na starosti.

Na péči o pískovnu se letos podíleli také žáci ZŠ Ledenice pod vedením svojí učitelky Heleny Jaloševské. V červnu během projektového dne nejprve pracovali v pískovně a poté si mohli vyzkoušet terénní biologický průzkum s pomocí různých sítěk. V září pak v pískovně proběhla hojně navštívená exkurze pro veřejnost.

I letos probíhal v ledenické pískovně orientační biologický průzkum, který jsme zaměřili zejména na suchozemský hmyz. Celkem ho zatím bylo nalezeno 149 druhů hmyzu, z čehož 15 druhů patří do červeného seznamu ohrožených druhů. Z nich lze jmenovat např. vážku hnědoskvrnnou, pískomilnou uzlatku písčnou nebo našeho největšího roupce druhu *Laphria gibbosa*. Zpráva o biologickém průzkumu je k dispozici na webových stránkách Cally.

Tisková zpráva Cally (redakčně kráceno)

Zakleté přednádraží

Před lety jsem v Ďáblíku popisoval anabázi, kterou jsme – a nejen my – zažívali v Českých Budějovicích s kočárkem při přestupu z MHD na vlak. Přestože nejfrekventovanější zastávka MHD před obchodním centrem je téměř naproti nádraží (vzdušnou čarou asi 120 metrů), legální cesta bez vynášení kočárku po schodech do nádražní haly byla dlouhá 800 metrů. Šipky v obchodním centru vás tehdy sice posílaly výtahem do labyrintu podzemního parkoviště, na druhé straně ulice vás ovšem čekaly schody bez výtahu. Situaci vyřešil přechod pro chodce, proti němuž někteří řidiči hlasitě protestovali, neboť prý zpomalil automobilovou dopravu.

Letos na konci listopadu se v podobné situaci jako maminky s kočárky z úvodního odstavce ocitli všichni cestující, kteří se potřebovali dostat na nádraží nebo z nádraží. Nanejvýš nutná rekonstrukce výpravní budovy spěje ke konci, takže přišel na řadu chodník. A přestože je široký až velkoryse, rekonstruoval se v celé šířce. Ke všemu má už dlouho nádražní budova otevřené jen jedno křídlo jedněch dveří. Pokud tedy chtěli cestující legálně přejít od nádraží na zastávku před obchodním centrem, museli se s davem prohnat přes zastávky před nádražím na nejbližší přechod k Lannově třídě a pak se vrátit po druhé straně ulice. Výsledných 350 metrů sice nedosahuje někdejší kočárkové vzdálenosti, přesto však mnoho lidí zahnal do vozovky, kde se pletli mezi auta a busy MHD, což pochopitelně vedlo k nebezpečným situacím.

Jak situaci „vyřešili“ českobudějovičtí politici? Domluvili se s policií, že bude vozovku přísně střežit. Po příjezdu nejvíce obsazených rychlíků tedy stál před nádražím přísně vyhlízející policista, který střežil silnici a posílal chodce k přechodu na Lannovu třídu, jehož kapacita náporu přecházející absolutně nestačila. Dav přecházel ještě dlouho po naskočení červeného panáčka, což (ó hrůzo!) zpomalovalo automobilovou dopravu. No a mimo příjezdy rychlíků lidé pochodovali podél přenosného plotu vozovkou mezi auty a autobusy vesele dál.

Přitom stačilo všechno jen lépe zorganizovat. Rekonstruovat vždycky půlku chodníku, aby se po druhé polovině dalo chodit. Nechat otevřená obě křídla dveří nebo dokonce dvoje dveře. Že to nenapadlo stavební firmu, je pochopitelné, neboť šla pochopitelně nejjednodušší cestou. Při žádosti o zábor veřejného prostranství jí však měl někdo zodpovědný na magistrátu vysvětlit, že nejjednodušší cesta není vždycky ta nejsprávnější. Správu železniční dopravní cesty zase mohlo napadnout, že když se jí štosují před nádražím davy, lze otevřít druhé křídlo dveří. Nikdo by pak neposílal několikrát za den hlídat policisty vozovku.

V prosinci byl již chodník k přechodu pro chodce našťastí průchozí, do nádražní budovy se však cestující stále dostanou pouze jedním křídlem dveří. Takže vyrážíte-li někam vlakem z Budějovic, nechodte na poslední chvíli.

Jiří Řehounek

Pták roku 2024: rehek domácí

Rehek domácí je malý pěvec lidově též zvaný kominíček. Původně vysokohorský druh se během několika staletí stal souputníkem člověka – nejrůznější lidské stavby a zejména městská betonová džungle mu připomínají skalnaté prostředí hor. Kromě jeho postupného šíření na sever Evropy můžeme v posledních letech v ČR sledovat další změny. Zatímco dříve byla naše hnízdní populace přísně tažná, v posledních letech lze v některých městech pozorovat přezimující jedince. To vše patrně souvisí s oteplováním planety.

Česká společnost ornitologická (ČSO) vyhláší ptákem roku 2024 rehka domácího. Na pomyslném trůnu střídá poláka velkého. Udělením tohoto titulu chtějí ornitologové upozornit na to, že i běžné druhy ptáků mohou napomoci porozumění, jak změna klimatu ovlivňuje rozšíření druhů a chování jednotlivých

populací. Cenná data o zimním výskytu rehků může veřejnost dodat již během této zimy v doprovodné akci Rehci v zimě, která probíhá od začátku prosince 2023 do konce února 2024 na birdlife.cz/rehci-v-zime.

Titul pták roku uděluje ČSO zpravidla známým druhům, které lze potkat na mnoha místech republiky. „*Rehek domácí obývá velkou škálu stanovišť, od městského prostředí až po vysokohorská suťoviště. Zvláště si oblíbil lidská sídla, ať už rušná centra měst, poklidné vesnické návsi i samostatně stojící usedlosti, hájenky, seníky, kůlny či horské chaty,*“ říká Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

Šedavé nebo černošedé zbarvení a nápadný rezavý ocas, kterým často pocukává, patří mezi hlavní znaky rehka domácího. Mladí samci jsou v prvním roce života zbarvení nenápadně šedě jako samice, přičemž jen malá část má již náznak typického černošedého kabátku, kterým se pyšní většina samců až v druhém roce života. „*Od tohoto metaforicky umouněného šatu se odvozuje lidové pojmenování kominiček. Původ českého zoologického jména rehek však není zcela jasný: zatímco*

někteří ho odvozují ze slova rezek, jiní předpokládají zvukomalebný původ podle skřípavého popěvku a argumentují podobnými lidovými jmény jiných pěvců (řehák, řeháček),“ vysvětluje Petr Procházka z brněnského Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

Rehci domácí k nám ze zimovišť ve Středomoří přilétají v březnu. „*Krátce po přiletu lze pozorovat samce, jak zpívají z vyvýšených míst, jako jsou hřebeny střech nebo komíny. Rehci domácí začínají zpívat během dne jako jedni z prvních ptáků, a to ještě před rozedněním. Charakteristickým zpěvem, který má v sobě několik chraplavých či přiškrčených slabik, vymezují své teritorium a zároveň lákají samice. Po spárování samice staví hnízdo v nejrůznějších výklencích, na trámech v podstřeší, ale nepohrdne ani vhodně umístěnou polobudkou s horní polovinou přední strany otevřenou (tzv. rehkovníkem). Snáší 4 až 5 bělavých vajec a vyvádí mláďata dvakrát do roka, výjimečně až třikrát,*“ sděluje Filip Petřík, který se rehkům domácím systematicky věnuje.

Na rozdíl od mnoha jiných druhů ptáků, jejichž populace ubývají, rehkovi domácímu se daří dobře. Česká i celoevropská populace dlouhodobě vykazují mírný vzestup početnosti. „*Zdá se, že rehek domácí těží ze schopnosti adaptovat se na život v lidských sídlech. Tím, jak se lidé stěhují z venkova a města se rozrůstají, vznikají pro rehky nové hnízdní příležitosti,*“ konstatuje Procházka.

Tento druh se navíc v Evropě postupně šíří na sever spolu s oteplováním klimatu. Pozoruhodná je i změna jeho migračního chování. Ukazuje se, že stále více rehků

domácích se snaží přezimovat i v ČR. „Proto jsme se v Brně začali tomuto fenoménu věnovat a zimující rehky individuálně značíme barevnými odečítacími kroužky. Předběžné výsledky ukazují, že přinejmenším část jedinců se v Brně vyskytuje celoročně, tedy že tu zimuje i hnízdí,“ popisuje Petřík.

Ačkoli se rehci domácí u nás v zimě vyskytují i v jiných oblastech, přesnější data o jejich zimní početnosti chybí. ČSO proto vyzývá veřejnost k zapojení do programu občanské vědy, ve kterém se pokusíme zjistit, kde a kolik rehků domácích zimuje. „Během kampaně [Rehci v zimě](#) posbíráme cenné informace, které by jinak nebylo možné v takovém rozsahu získat“, vybízí Eliška Konopáčová, koordinátorka občanské vědy v ČSO.

Cílem je mapovat zimní výskyt rehků domácích v našem okolí. Pozorování rehků zadávejte do faunistické databáze [ČSO birds.cz](#). Důležité jsou i negativní záznamy, tedy informace, že jste během vycházky rehka nezaznamenali. Do poznámky nezapomeňte zadat heslo „Rehci v zimě“, zapojíte se tak do soutěže o ceny z ČSO. To vše nám pomůže lépe pochopit, kde a v jakém prostředí rehci na našem území přezimují, ale i to, kde se v zimě nevyskytují. „Pokud chcete zvýšit šanci, že zimující rehky potkáte, zajděte za chladnějšího počasí k místům porostlým loubincem, známým také jako psí víno nebo přísavník. Bobule této popínavé liány poskytují v období nedostatku hmyzu vítaný zdroj energie a za mrazivého počasí přitahují rehky jako magnet,“ radí Petřík.

Jak rehky během roku podpořit? Připravme jim ideální přirozené prostředí, kde budou moci žít, hnízdit a sbírat potravu. Rekonstrukce budov neprovádějme v hnízdním období, ohrozili bychom hnízdění. Odstraňme nástrahy a překážky, které jsou pro rehky a jiné ptáky nebezpečné – zakryjme sudy a jiné nádrže s vodou nebo do nich umístíme plováky, aby se v nich ptáci nemohli utopit. Zabezpečme stávající prosklené plochy proti nárazům ptáků a neinstalujme další prosklené plochy. Udělejme svou zahradu pestrou a různorodou – takovou, kde rehci a jiní ptáci najdou dostatek hmyzu pro mláďata. Omezme chemii a snažme se nabídnout místa příhodná ke sběru potravy a hnízdění. Pokud nemáme na domě, garáži nebo kůlně přirozené hnízdiště vhodné pro rehky, zvažme vyvěšení rehkovníku, ale pamatujme na to, aby byl umístěn pouze na bezpečném místě, chráněném zejména před kočkami. Pokud máme kočky, držme je během hnízdního období uvnitř domu a nepouštějme je na dvůr ani na zahradu, protože rehčí mláďata nejsou po opuštění hnízda plně vzletná a představují pro kočky velmi snadnou kořist. Je opravdu jen na nás, zda přijmeme zodpovědnost, abychom ptákům neškodili.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno a kráceno)

Odkazy k rehkům:

Web ČSO věnovaný akci Pták roku: birdlife.cz/ptak-roku/

Projekt Rehci v zimě: birdlife.cz/rehci-v-zime

Tažné sýkory

Protože sýkory (zejména koňadry) na zahradách v létě hnízdí v budkách a v zimě chodí na krmítka, považujeme je obvykle za tzv. stálé ptáky. A považují je za ně i učebnice přírodovědy a přírodopisu, takže je za ně považují i paní učitelky a příslušné otázky sázejí do písemek.

Je to ale celé trochu jinak. Zrovna sýkora koňadra je ornitology považována za ptáka stálého, přelétavého a zčásti tažného, přičemž zjevně záleží na osobním rozpoložení sýkory a vnějších podmínkách. Třeba když hodně nasněží a mrzne, tak „vaše“ koňadry zmizí někam do sousedního státu. Když se však podmínky zlepší, můžou se zase brzy vrátit.

Škatulkování na přesné kategorie se prostě v přírodě často jeví jako ošemetná záležitost. Autorům učebnic lze doporučit jako stálého ptáka třeba brhlíka lesního. V létě hnízdí v budkách, v zimě chodí na krmítka a o emigraci zatím neuvažuje.

Jiří Řehounek

Rámcová pozice Klimatické koalice a Zeleného kruhu k těžbě a zpracování lithia v České republice

Zelený kruh a Klimatická koalice uznávají důležitou roli lithia v transformaci energetiky a dopravy na bezemisní. Jeho těžbu a zpracování na našem území však považují za přijatelné jen v případě využití nejšetrnějších technologií a za podmínky důrazu na minimalizaci dopadů na místní obyvatelstvo, přírodu a životní prostředí a naopak využití všech možností pro maximalizaci přínosů regionu, obcím a místním obyvatelům. Místní obyvatelé, na které má těžba přímý dopad, musí od začátku být důvěryhodnou součástí procesu schvalování těžby. Při nakládání s lithiem je potřeba také vzít v potaz možné vývoje budoucnosti dopravy, a to zejména snižování objemu osobní automobilové dopravy.

Lithium je jedna ze strategických surovin spojených s potřebnou transformací emisní fosilní energetiky a dopravy na obnovitelnou a bezemisní, která vyžaduje využití baterií na pohon dopravních prostředků i pro ukládání a následné využívání energie z fluktuujících obnovitelných zdrojů. Moderní koncepty energetiky a dopravy počítají s využitím baterií nejen v dopravních prostředcích pro samotný pohon, ale také jako se součástí velkého decentralizovaného úložiště elektřiny a se zdrojem flexibilního výkonu. Pokud by bylo lithium vytěženo, mělo by být prioritně využito pro strategické projekty nutné pro energetickou transformaci.

V případě využití lithia v dopravě, která má být podle analýz jednou z nejdůležitějších odbytišť pro lithium, nesmí být rozvoj elektromobility založen na principu výměny „spalovací auto za elektrické auto“, ale je třeba usilovat o transformaci založené na výstavbě infrastruktury pro hromadnou, pěší a

cyklistickou dopravu, snižování potřeby automobilové dopravy ve městech a maximálně efektivní využívání energie a surovin (včetně lithia), při níž hromadná a bezmotorová doprava či sdílení aut budou mít přednost před osobní individuální automobilovou přepravou. Výrobce aut je nutné motivovat (a to i formou regulací) k výrobě menších aut, které mají nižší nároky na vzácné zdroje, jako je lithium.

Zároveň se žádá těžba a průmyslová činnost neobejdou bez negativních dopadů na životní prostředí, což je i případ těžby a zpracování lithia. Snaha snižovat objem osobní automobilové dopravy by měla také globálně snížit tlak na těžbu tohoto nerostu. V takovém případě může být vhodnější těžit surovinu pro naši potřebu v České republice, kde můžeme lépe kontrolovat dodržování zákonů chránících obyvatele a přírodu.

Zároveň však musíme po těžebním průmyslu požadovat, aby i v zemích globálního jihu (v současnosti zejména v Chile, Argentíně či Bolívii) těžba probíhala s ohledem na životní prostředí a potřeby místních komunit, které jsou těžbou ohroženy nejvíce. I místní v zemích globálního jihu by měli mít možnost rozhodovat o způsobu, jakým se lithium bude těžit a pro jaké potřeby využívat. A rovněž by také měli mít podíl na zisku z těžby, aby se neopakoval scénář, kdy velké korporace těží zdroje na úkor obyčejných lidí, na které dopadají jen negativní dopady těžby.

Je možné, že současné technologie baterií s lithiem budou v budoucnu překonány a potřeba lithia poklesne. Transformace energetiky a dopravy však nemůže čekat na ještě lepší technologie. Ambiciózní klimatické cíle musí již nyní akcelarovat, pokud se máme včas zbavit fosilních paliv a zvládnout klimatickou krizi. Zásadní je ovšem i recyklace a opětovné využívání výrobků a použitých kovů tak, abychom nově vytěženého lithia potřebovali co nejméně. Pokud má dojít k těžbě a zpracování lithia na našem území, je nutné, aby byly splněny následující podmínky:

- Těžba, doprava a zpracování musí probíhat s co největší ohleduplností k přírodě a požadavkům místních obyvatel.
- Technologie a postupy těžby, dopravy i zpracování vytěženého materiálu budou pokud možno bezemisní, s přednostním využitím čisté obnovitelné energie.
- Těžařská společnost, kraj i stát musí poskytovat obcím a lidem dotčeným těžbou veškeré informace a zaujmout vůči nim partnerský přístup, kdy budou usilovat o maximální zohlednění jejich zájmů a to nejen zapracováním jejich připomínek do výsledné podoby projektu, ale rovnocenným a bezodkladným zapojením do celého procesu. Klíčové je, aby bylo jasně komunikováno, co projekt celému kraji přinese. Samozřejmostí je řádné posouzení v procesu hodnocení vlivů na životní prostředí s veřejným projednáním - a to včetně poctivého posouzení různých variant ve všech částech projektu, kde jsou varianty relevantní.
- Nastavit spravedlivé rozdělení zisků z těžby státního nerostného bohatství. Protože se lithium v ČR dosud komerčně netěžilo, je třeba nejen aktualizovat výši poplatků z vytěženého nerostu (to platí i pro další nerosty, které jsou v těžené hornině obsaženy, zejména wolfram a cín), ale zároveň zajistit, aby odpovídající část financí plynula nejen do regionu dotčeného těžbou, ale i jako přímá kompenzace místním komunitám, na které bude těžba dopadat nejvíce. Upozorňujeme na varovný příklad dosud promarněné šance, kdy v případě hnědého uhlí se dlouhodobě nedaří spravedlivé rozdělení nastavit a těžařům plynou nepřiměřeně vysoké zisky. Také případná podpora z veřejných

zdrojů musí být podmíněná tím, že z těžby a zpracování lithia bude profitovat daný region – například i tím, že podpoří rekvalifikace a vznik důstojných pracovních míst pro místní obyvatele.

- Podmínkou musí být minimalizace dopadů na životní prostředí a přírodu s využitím nejlepších dostupných technologií i nad rámec zákonných povinností. Samotná hlubinná těžba nesmí ohrozit žádným způsobem sídelní zástavbu na povrchu nad ní. Konkrétně nesmí způsobit otřesy či propady půdy, ale nutné je eliminovat i další případné dopady na sídla nad místem těžby.
- Součástí celé lithiové ekonomiky v ČR musí být systém opětovného využívání výrobků (například baterií z druhé ruky) a recyklace a funkční nástroje, které k takovému využití povedou. Efektivní využívání i úspory musí mít přednost před těžbou.
- Stát musí zajistit takové ekonomické a právní podmínky, aby následné zpracování suroviny probíhalo na našem území (a prioritně přímo v regionu těžby), ideálně až do podoby finálního produktu (baterie či výrobku obsahující baterie) a nestali jsme se tak pouhými vývozci suroviny. Stejně je důležité zajistit, aby firmy lithiového průmyslu platily daně v České republice.

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Klimatické koalice

Zelený kruh: zákon o strategických investicích byl přijat v rozporu s pravidly

Zelený kruh považuje schválení novely liniového zákona, resp. zákona o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury Sněmovnou a Senátem za chybný krok. Zákon byl připraven netransparentním způsobem a s množstvím věcně nesouvisejících příležitostí. Některé z přijatých změn přitom zásadním způsobem mění práva občanů i samospráv a omezují rozsah ochrany životního prostředí.

Zásadní změny liniového zákona zaměřené na plánování a výstavbu zejména dopravní a energetické infrastruktury byly připraveny netransparentně a v rozporu s programovým prohlášením vlády i jednacím řádem Poslanecké sněmovny. Jak upozornili [experti Sítě k ochraně demokracie](#), zvolený postup přináší zásadní rizika.

„Parlament schválil zásadní změny týkající se 17 různých zákonů bez jakéhokoli posouzení dopadů. K většině návrhů neexistuje ani důvodová zpráva, ani posouzení kompatibility s pravidly Evropské unie nebo dopadů na státní rozpočet. Většina návrhů přitom významně omezuje práva občanů i samospráv,“ uvedla ředitelka Zeleného kruhu Petra Kolínská.

Zelený kruh považuje za zvlášť problematické tyto schválené změny

Změny v zákonné úpravě těžby přináší možnost zrychleného vyvlastňování, omezení práv obcí i ochrany veřejných zájmů. Expert na právo životního prostředí a advokát specializující se na spory v ochraně přírody a krajiny Petr Svoboda k tomu uvádí „Formou věcně nesouvisejícího přílepku dojde k zásadní změně v zákonné úpravě těžby v oblasti vyvlastňování, omezení vlastnických práv k nemovitostem, práv obcí i ochrany veřejných zájmů. Vyvlastňovací účel ve prospěch těžby je krajním zásahem

a neměl by proběhnout bez řádného projednání v souladu s legislativními pravidly vlády. Způsob vymezování jednotlivých „ložisek strategických nerostů“ formou nařízení vlády a bez jakékoli úpravy řízení s dotčenými osobami, zejména s dotčenými vlastníky nemovitostí a obcemi, je v rozporu s čl. 78 Ústavy ČR a čl. 36 odst.1 a 2 Listiny základních práv a svobod.“

Rozsáhlá novela zákona o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové ekonomice podstatně **mění pravidla přímé podpory nových jaderných zdrojů**. Opatření se velmi výrazně promítne do ceny elektřiny pro domácnosti i firmy a přinese závazky pro státní pokladnu, při projednávání však nebyla předložena žádná ekonomická analýza. Česká pravidla navíc předbíhají projednávanou legislativu EU, a mohou se dostat do kolize.

Novela zavádí nový nástroj územního plánování, tzv. **dílčí územní rozvojový plán** pro celostátně významné dopravní stavby. Toto opatření je však v rozporu s obecnými cíli a úkoly územního plánování. Územní rozvojový plán má být celostátním plánovacím aktem, který vymezuje stěžejní celostátní záměry dopravní a technické infrastruktury a posuzuje je komplexně a ve všech potřebných souvislostech. Dílčí plán legalizuje salámovou metodu a znemožňuje posoudit kumulativní vliv záměrů a najít pro dané území vyvážené řešení.

Zcela nesouvisející s původním návrhem jsou přílepký týkající se České inspekce životního prostředí. ČIŽP byla odebrána kompetence řešit přestupky v oblasti ochrany přírody a krajiny s fyzickými osobami nepodnikajícími. V terénu je však téměř nemožné na začátku zjistit, zda přestupek páchá osoba podnikající nebo nepodnikající. To výrazně zkomplikuje počáteční fáze řešení přestupku. Kompetenci mají převzít obecní úřady. Ty však nemají žádnou zkušenost s komplikovanými případy a odbornost ČIŽP nebudou umět nahradit.

Inspekce také nebude moci vstupovat do procesu posuzování vlivů stavebních záměrů na životní prostředí. To mj. znamená, že přestane poskytovat investorům informační a metodickou podporu při přípravě jejich projektů.

Tisková zpráva Zeleného kruhu

VYŠLO

Zpráva o stavu jaderného průmyslu ve světě: podíl jaderných elektráren na výrobě elektřiny nadále klesá

Autorský tým ročenky World Nuclear Industry Status Report zveřejnil 5. prosince 2023 aktuální verzi své zprávy. Základní informace přinášíme v českém překladu.

Základní údaje o globální jaderné energetice

V polovině roku 2023 (k 1. červenci) bylo celkem v provozu 407 jaderných reaktorů ve 32 zemích. To je o 31 méně než v roce 2002, kdy počet provozovaných reaktorů dosáhl historického maxima. Instalovaný výkon provozovaných reaktorů dosáhl na konci roku 2022 hodnoty 368 GW, což je na přelomu let historické maximum, do poloviny roku 2023 pak klesl na 365 GW. Podíl jaderných elektráren na globální hrubé výrobě elektřiny klesl na 9,2 %, především v důsledku dlouhodobého růstu obnovitelných zdrojů (solární a větrné elektrárny v roce 2022 pokryly 11,7 % globální hrubé výroby elektřiny).

Nově spuštěné, odstavené a rozestavěné bloky

Během roku 2022 bylo spuštěno sedm nových reaktorů (tři v Číně a po jednom ve Finsku, Pákistánu, Jižní Koreji a Spojených arabských emirátech), další čtyři pak v prvním pololetí roku 2023 (po jednom v Číně, Bělorusku, USA a na Slovensku). V roce 2022 definitivně ukončilo provoz pět reaktorů (tři ve Velké Británii, po jednom v Belgii a USA), v první polovině roku 2023 dalších pět (tři v Německu, po jednom na Tchaj-

wanu a v Belgii).

Za uplynulé dvě dekády (v období 2003 až 2022) bylo spuštěno 99 reaktorů (z toho 49 v Číně) a uzavřeno 105 bloků.

V roce 2022 byla zahájena výstavba deseti nových reaktorů, z toho pěti v Číně a pěti stavěných ruskou společností Rosatom (dva bloky v Rusku, dva v Egyptě a jeden v Turecku). Další tři reaktory byly rozestavěny v prvním pololetí roku 2023 (dva v Číně a jeden v Egyptě). Za všemi projekty, u nichž byla výstavba zahájena mezi začátkem roku 2020 a 1. červencem 2023, stojí čínská nebo ruská státní společnost.

Celkem je ve výstavbě 58 jaderných reaktorů, o pět více než před rokem. Pro srovnání počet rozestavěných reaktorů dosáhl v uplynulé dekádě maxima v roce 2013, kdy se stavělo 68 bloků, historické maximum bylo zaznamenáno v roce 1979 s 234 reaktory.

Významná část rozestavěných reaktorů, celkem 23 bloků k 1. červenci 2023, se nachází v Číně. Čínské firmy se ovšem soustředí na domácí trh, v zahraničí aktuálně žádný blok nestaví. Dodávkám reaktorů mimo území domovské země dominuje ruský Rosatom, který jich staví 24, z toho jen pět v Rusku.

Kromě Rosatomu staví v zahraničí již pouze francouzská společnost EDF (britský projekt Hinkley Point) a korejská KHNP (elektrárna Barakah ve Spojených arabských emirátech).

Základní trendy

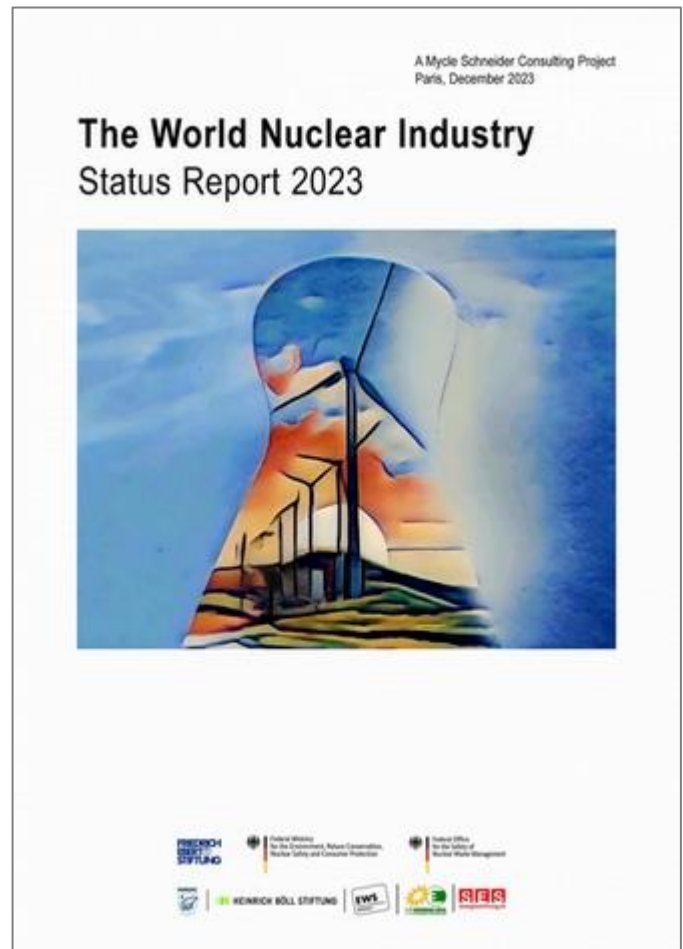
V roce 2022 vyrobily jaderné elektrárny 2 546 terawatthodin elektřiny, což znamená pokles o 4 % oproti roku 2021 zhruba na úroveň pandemického roku 2020. Čína ve třetím roce po sobě vykázala vyšší výrobu jaderných elektráren než Francie a zařadila se na druhé místo za Spojené státy. Tři státy s největší výrobou elektřiny z jaderných elektráren (USA, Čína a Francie) pokryly 57 % globální produkce v roce 2022

Speciální situace přetrvává v Japonsku, kde bylo po havárii v jaderné elektrárně Fukušima odstaveno 33 funkčních reaktorů. Do poloviny roku 2023 jich bylo opětovně spuštěno deset, během roku 2023 pokryly 6 % produkce elektřiny v Japonsku.

Co dále najdete ve World Nuclear Industry Status Report 2023

Vedle tradičních kapitol o stavu jaderné energetiky v jednotlivých zemích, o postupu prací po havárii ve Fukušimě nebo vývoji v oblasti likvidace reaktorů po ukončení životnosti, byla tentokrát zvláštní pozornost věnována kapitole o ekonomice a financování výstavby nových bloků.

Celá zpráva je ke stažení na: <https://www.worldnuclearreport.org/-World-Nuclear-Industry-Status-Report-2023-.html>

Karel Polanecký pro Temelin.cz a Obnovitelne.cz

Vozík pro Justýnku

Mili přátelé, čtenáři Ďáblíka,
obracím se na Vás s prosbou od dlouholeté členky Cally, Milady.

Její dcerka Justýnka by ze zdravotních důvodů potřebovala invalidní vozík, který by "rostl" s ní. Pokud Vám Vaše finanční možnosti dovolují Miladě přispět, nebo víte o někom dalším, kdo by finančně mohl pomoci, tak se s ním podělte o tuto prosbu.

Děkuji za pochopení, že se na Vás obracím za Callu touto cestou.

Přeji krásný slunovratový čas

Romana Panská

Transparentní účet:

111 00 35 030 / 5500

Justýnka Návojeová

Obracíme se na Vás s prosbou o pomoc při pořízení invalidního vozíku, který roste s dítětem...

Justýnka v současné době využívá na denní provoz skládací kočárek Patron, který už dosluhuje a potřebujeme jí pořídit nový invalidní vozík. Doma ji přenášíme nebo převážíme na starším invalidním vozíku od Otto Bocku, který je pro ní nevyhovující, ale na krátké popojíždění doma stačí.

Již několik měsíců vybíráme z různých nabídek a rozhodli jsme se pořídit vozík Althea s odpruženými zády. Vozík má zároveň pevnější kola, nastavitelné rukojeti, vypolstrovaná boční madla, aby do nich Justýnka nebouchala hlavou a anatomický podsedák proti prosezení při delší jízdě. Vozík je různě nastavitelný a rostoucí. Doufáme, že ho tedy nebude potřeba hned po několika letech měnit za větší. Barvu a ostatní vybavení jsme nechali jako základní bez navýšení ceny, ale i přesto jsme se dostali na celkou částku 70 000 Kč.

Obracíme se na Vás s prosbou, zda byste nám nemohli pomoci se zajištěním požadované částky.

Za jakýkoliv příspěvek děkujeme

Návojeovi

**Účel sbírky:
Pořízení invalidního vozíku**

Raiffeisenbank
111 00 35 030 / 5500

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Matýskova stezka (lat: 48.9363, lon: 13.9992)

Seznamte se s Matýskem, který putuje Šumavou a překonává překážky, které mu klade do cesty lesní bůh Černobog. Naopak na Matýskově straně je vládkyně šumavských lesů Gabreta, a jelikož je to pohádka pro děti, všechno dobře dopadne. Na konci stezky u Krále stromů vás nicméně může zamrazit nejen z Černobogovy promluvy k lidem, ale také při uvědomění zaniklých vesnic lidí, kteří tu po staletí žili v souladu s přírodou.

Stezka měří 1,3 km a je vhodná i pro rodiče s nejmenšími dětmi. Na 9 tabulích se rozvíjí pohádka o cestě k životu v harmonii s přírodou. Děti budou v lese hledat skřeta, čarodějnici nebo tajemné lesní stvoření – kožíška, mohou pomoci čertovi „dostavět“ horu Bobík nebo se naučit poznávat některé léčivé bylinky. Odměnou jim může být sbírka razítek. Stezka končí u „Krále stromů“ - nádherného, téměř 200 let starého buku.

Na tabulích u jednotlivých zastavení se kromě pohádek dozvíte vždy něco o okolní krajině, její historii či názvosloví. Věděli jste například, že v době, kdy se území naší země začalo říkat Bohemia, neexistovala Šumava, ale Gabréta? Slovo pochází ze starého keltského jazyka a znamená Pohoří kozorožců.

Stezka prochází místem zaniklé vesnice Mošna, ve které dnes stojí jediný statek. Hospodaří na něm s certifikátem ekologického zemědělce a na farmě je vybudovaný také penzion pro agroturistiku.

Časová náročnost: 1-2 hodiny

Dostupnost: Trasa stezky vede po polní a lesní cestě. Parkování doporučujeme ve Zbytinách u kostela. Odtud vás šipky nasměrují na začátek Matýskovy stezky vzdálený cca 500 m.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirooskopu najdete zde:

<http://www.envirooskop.cz/?matyskova-stezka>

Vybrala pro vás Romana Panská

Calla vás srdečně zve na besedu

Geocaching a ochrana přírody

s Ondřejem Vítkem
z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Kdo by neznal geocaching? Podíváme se však na něj očima ochrany přírody. Jak se vyvíjí? Čím může prospívat a čím zase škodit? A jak ho využít ve prospěch ochrany přírody? Kešeři i mudlové vítáni.

V úterý 16. ledna 2024 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Ptačí hodinka
5.-7. ledna

A kdo přiletí na
vaše krmítko?

ptacihodinka.cz

Partneři:
plastia
Zelená domácnost
PROBIO
Zahrada
Venkov & styl

PTAČÍ HODINKA 5.-7. LEDNA 2024
ptacihodinka.cz

Calla Vám, všem našim čtenářkám a čtenářům, přeje pěkný vánoční čas, do nového roku naději, sílu, energii a moudrost poznání.

Chcete podpořit činnost Cally?

Není nic jednoduššího. Pokud se vám líbí, jak Calla pracuje v ochraně přírody a životního prostředí, můžete nás před koncem roku podpořit. Máte-li přesnou představu, kterou z našich aktivit byste chtěli podpořit, můžete využít variabilní symboly:

- v.s. 111 - zpravodaj Ďáblík
- v.s. 222 - projekt Jihočeské pískovny
- v.s. 444 - kampaň za bezatomovou budoucnost
- v.s. 666 - projekt Stromy a hmyz
- v.s. 777 - ekologické poradenství
- v.s. 888 - přírodovědné vycházky
- v.s. 999 - příroda ve městě

Při využití variabilních symbolů garantujeme, že příspěvek bude využit pouze na vymezenou aktivitu. Pro variabilní symboly 222 a 999 pro vás máme i originální certifikáty, které můžete také darovat. Napíšeme na ně jméno podle vašeho přání. Dary lze také odečíst z daní - v případě zájmu nás neváhejte kontaktovat.

Číslo našeho účtu je 3202800544/0600.

Podpořit naši činnost můžete také zakoupením trička
(https://calla.cz/index.php?path=hl_stranka&php=4_trika.php) nebo si koupit magnetky
(https://calla.cz/index.php?path=hl_stranka&php=4_magnetky.php).

A pokud vám ani to nebude stačit, můžete se stát členem nebo členem – přispěvatelem našeho spolku. Za jakoukoli podporu předem velice děkujeme a přejeme všem čtenářům Ďáblíka krásné svátky.

Jiří Řehounek

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 14. 1. 2024 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru **Ďáblíka**, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!